

JAK ČESKÉ ŠKOLY ROZVÍJEJÍ POTENCIÁL DĚTÍ?

POHLED UČITELŮ, ŘEDITELŮ I RODIČŮ DĚTÍ MŠ A ZŠ

EDUcentrum 12/2016

Výsledky průzkumu v rámci evropského projektu

Strategie pro rozvoj nadání a talentu dětí

Úvod

Následující prezentace shrnuje výsledky **dotazníkového šetření** zaměřeného na **zmapování stávající situace v oblasti rozvoje schopností a potenciálu dětí v českých mateřských a základních školách**.

Díky zapojení **učitelů, ředitelů**, ale i samotných **rodičů** jsme získali ucelený pohled z různých perspektiv. Od **333 respondentů** šetření jsme získali odpovědi na následující otázky:

- *Jak učitelé mateřských a základních škol rozvíjejí dovednosti a nadání dětí?*
- *Co školám chybí, aby byly schopny vytvářet otevřené a inkluzivní prostředí?*
- *Jak hodnotí spolupráci se školami samotní rodiče?*

Naším cílem nebylo provést kvantitativní výzkum v celorepublikovém měřítku, ačkoliv se nám podařilo rovnoměrně zapojit respondenty z 9 krajů. Záměrem šetření bylo získat co nejširší pohled na problematiku rozvoje schopností, nadání a talentů dětí ve školách, zmapovat potřeby škol i rodičů a otevřít diskusi na toto téma.

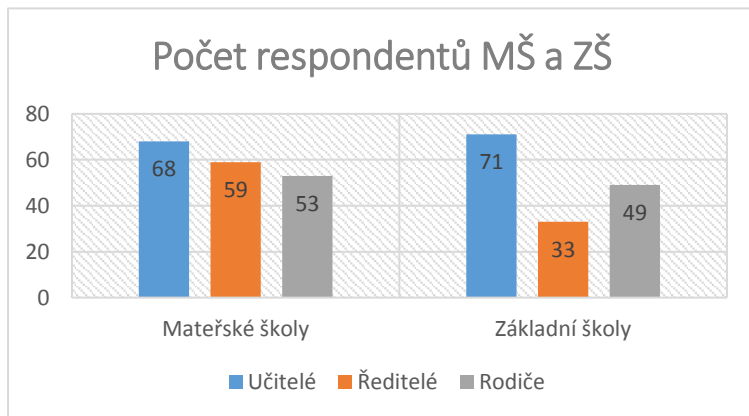
Děkujeme za Váš zájem a účastníkům šetření za čas, který dotazníku věnovali.

Tým EDUcentrum, z. ú.

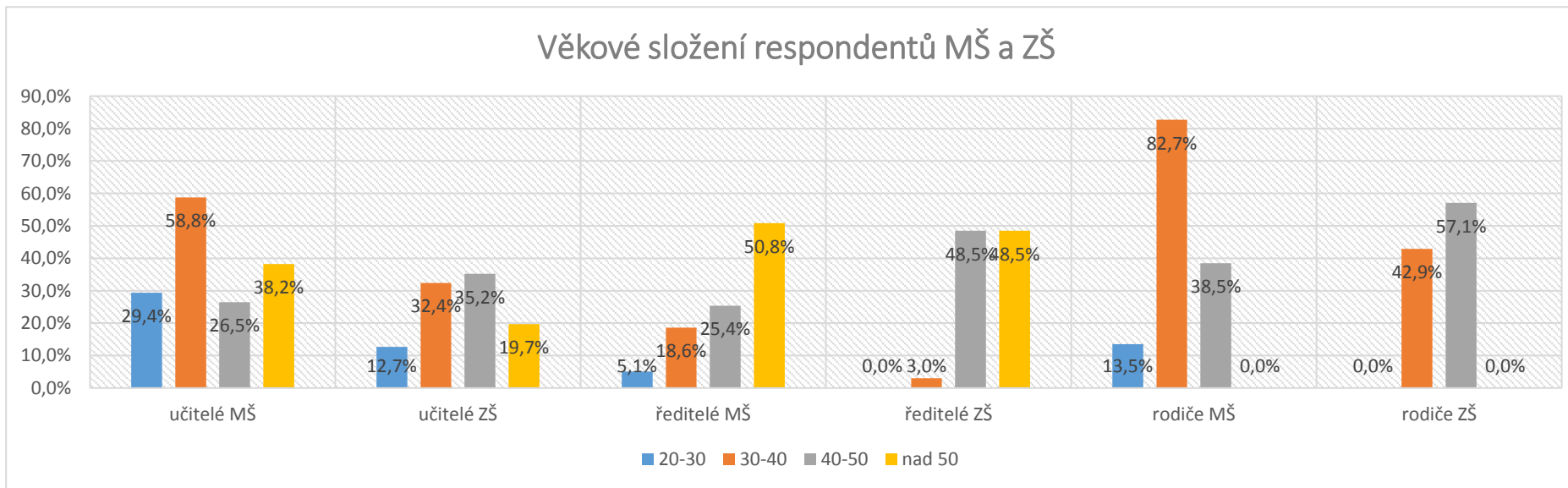
www.educentrum.eu

<https://www.facebook.com/educentrum2011/>

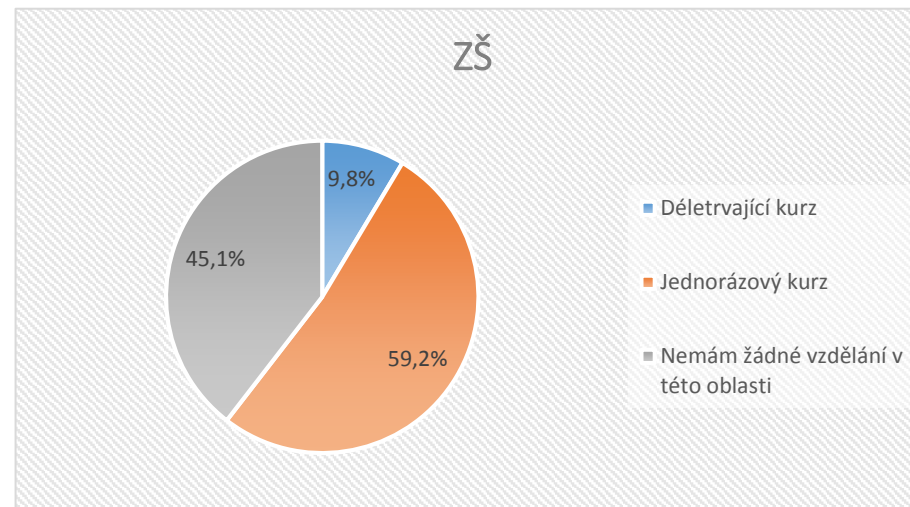
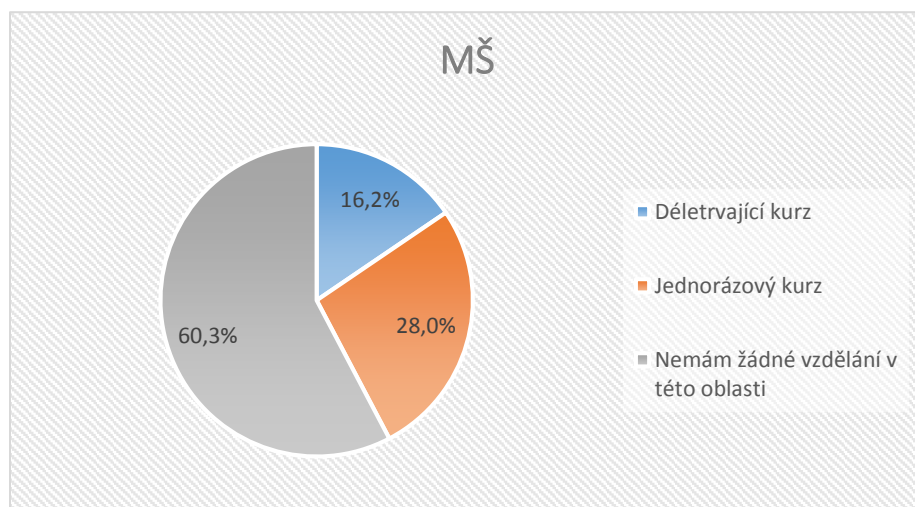
Profil respondentů: 333

- **Regionální zastoupení:** 9 krajů (Praha, Středočeský, Ústecký, Olomoucký, Jihočeský, Pardubický, Moravskoslezský, Plzeňský, Jihomoravský)
- **Zastoupení dle pohlaví:** převládající zastoupení žen - učitelé (98,5 % MŠ, 88,7 %), ředitelé (100 % MŠ, 72,7 % ZŠ), rodiče (92,3 % MŠ, 97 % ZŠ)

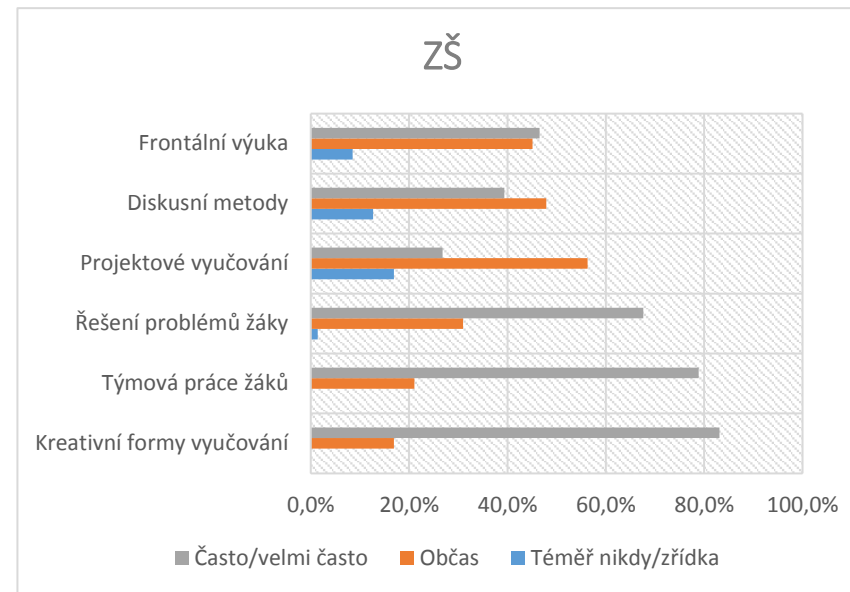
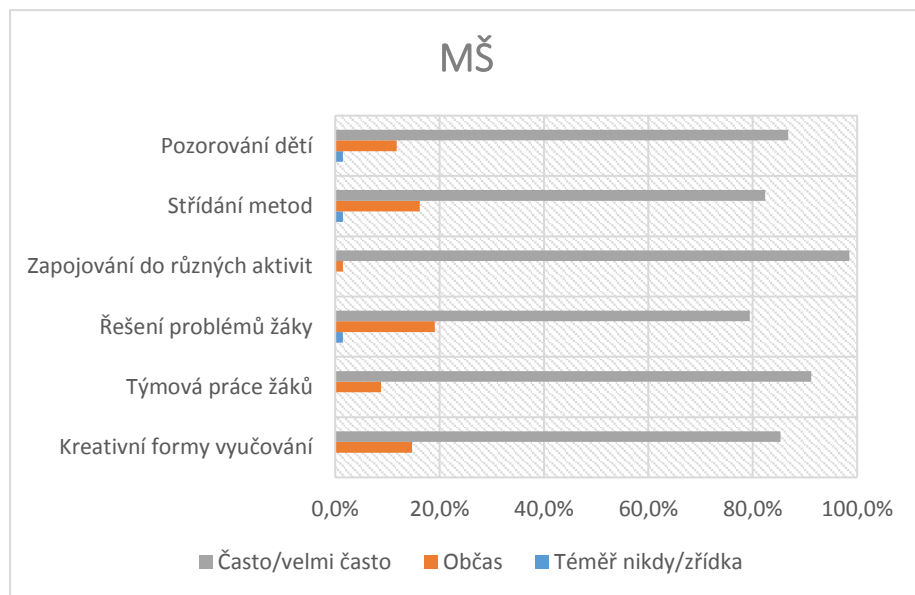

Další vzdělávání učitelů v oblasti práce s nadanými dětmi

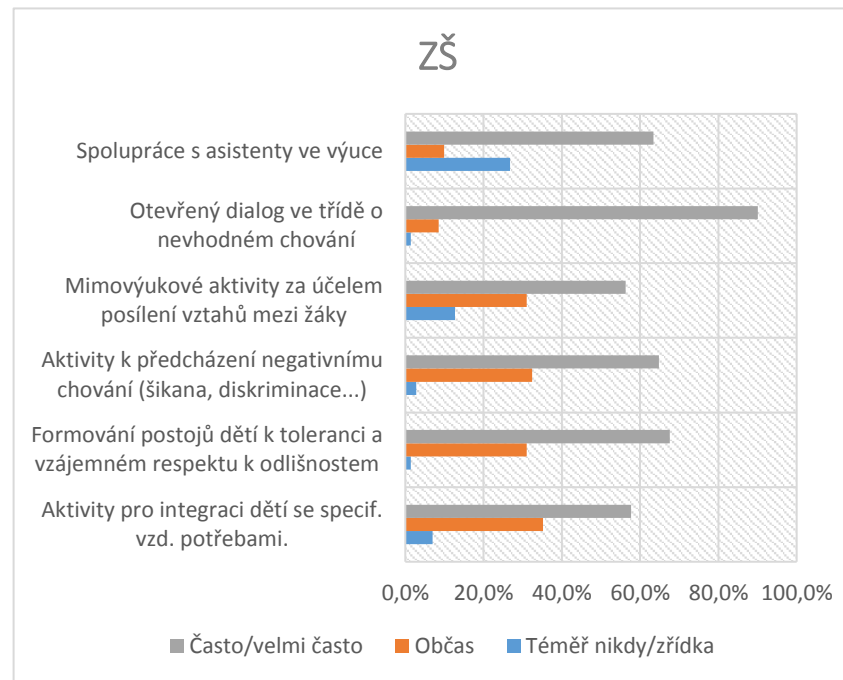
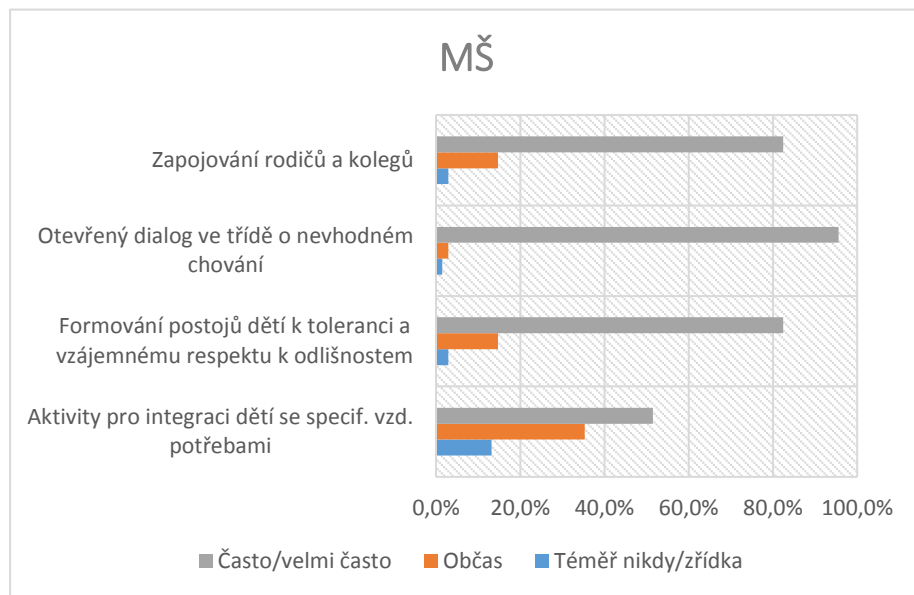
- 60 % učitelů MŠ i ZŠ neabsolvovalo žádný vzdělávací kurz zaměřený na rozvoj nadání dětí.
- Pokud se učitelé v této oblasti vzdělávají, převažují krátkodobé a jednorázové vzdělávací akce.

Přístupy k výuce dětí (pohled učitelů)

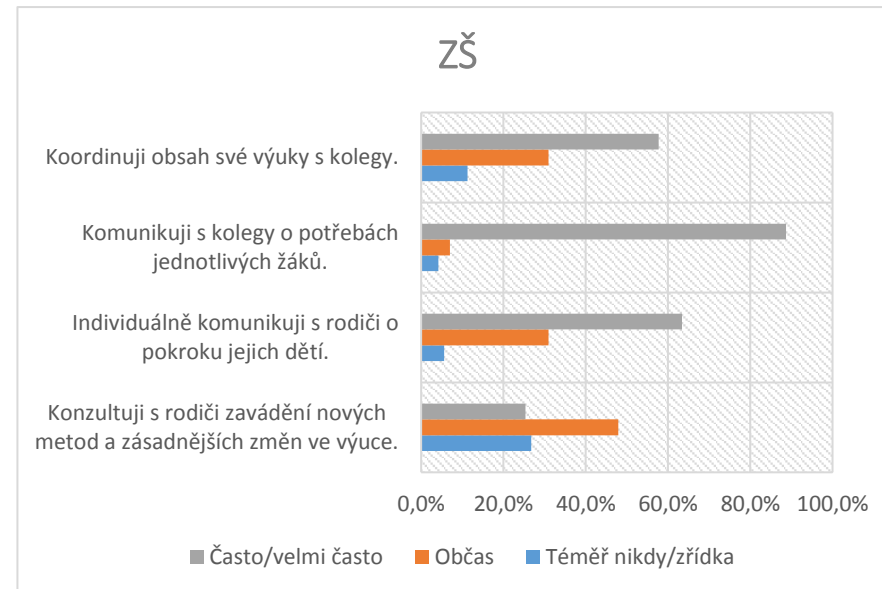
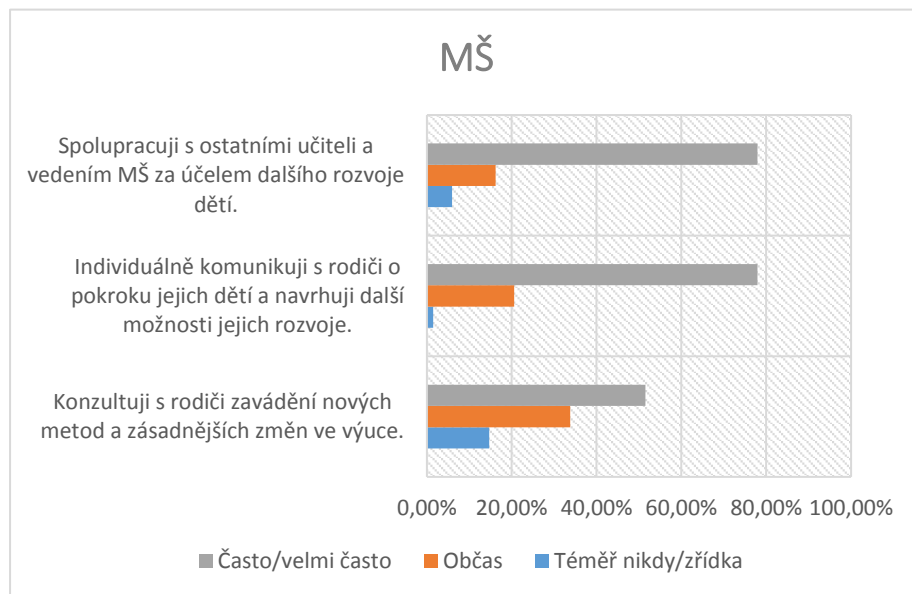
- Ve své praxi učitelé MŠ i ZŠ využívají a kombinují různé přístupy k výuce – snaží se o aktivní zapojení a participaci dětí a žáků ve vyučovacím procesu.
- Více než 80 % učitelů MŠ i ZŠ se snaží velmi často/často využívat prvky tvořivosti ve výuce.

Podpora otevřeného a inkluzivního prostředí (pohled učitelů)

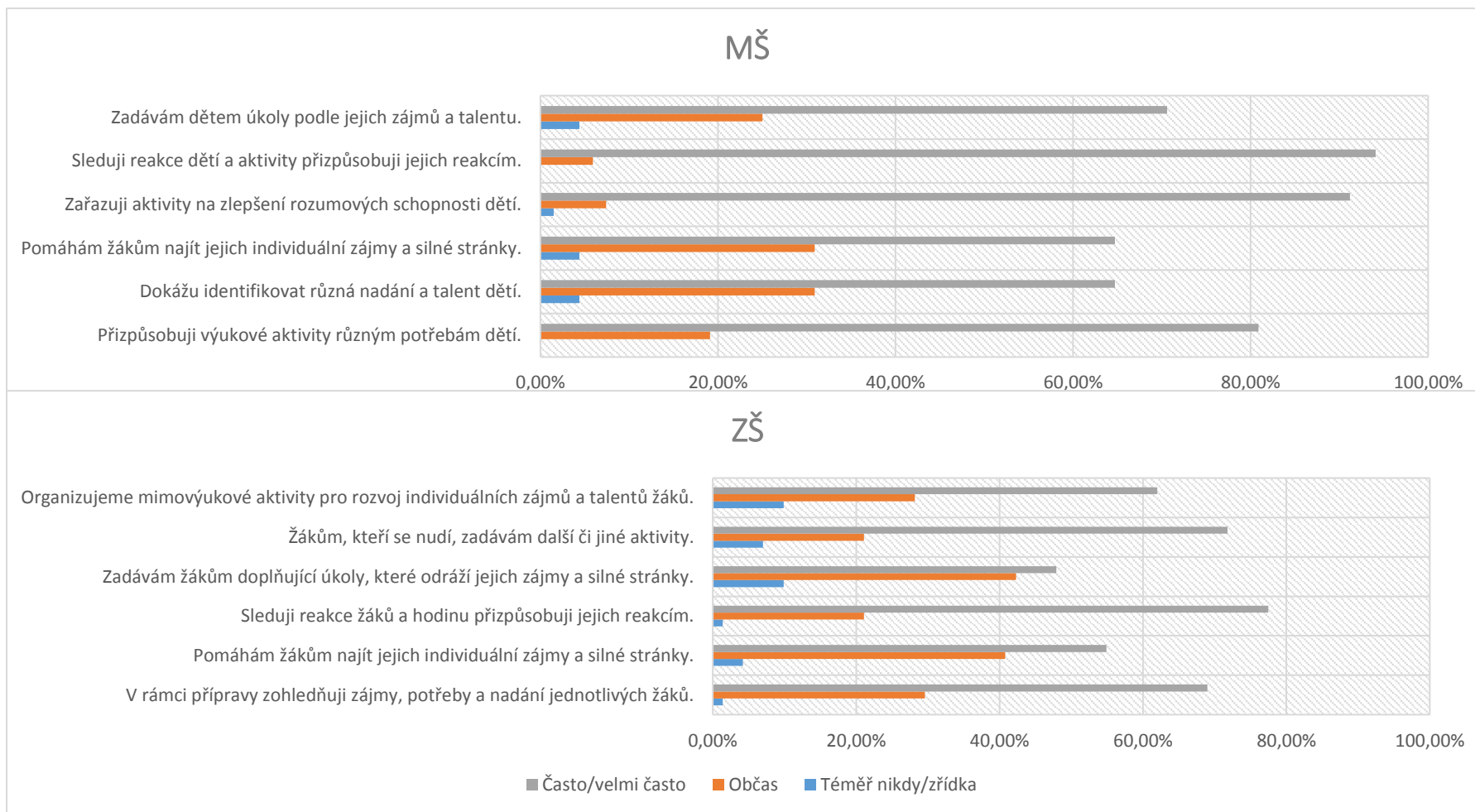
- Pohled učitelů na podporu otevřeného a inkluzivního prostředí ve třídě je pozitivní jak v MŠ, tak i ZŠ.
- Více než 80 % učitelů MŠ se snaží často/velmi často formovat pozitivní postoje dětí k toleranci a vzájemnému respektu k odlišnostem (v ZŠ se jedná o téměř 70 % učitelů)

Spolupráce s rodiči (pohled učitelů)

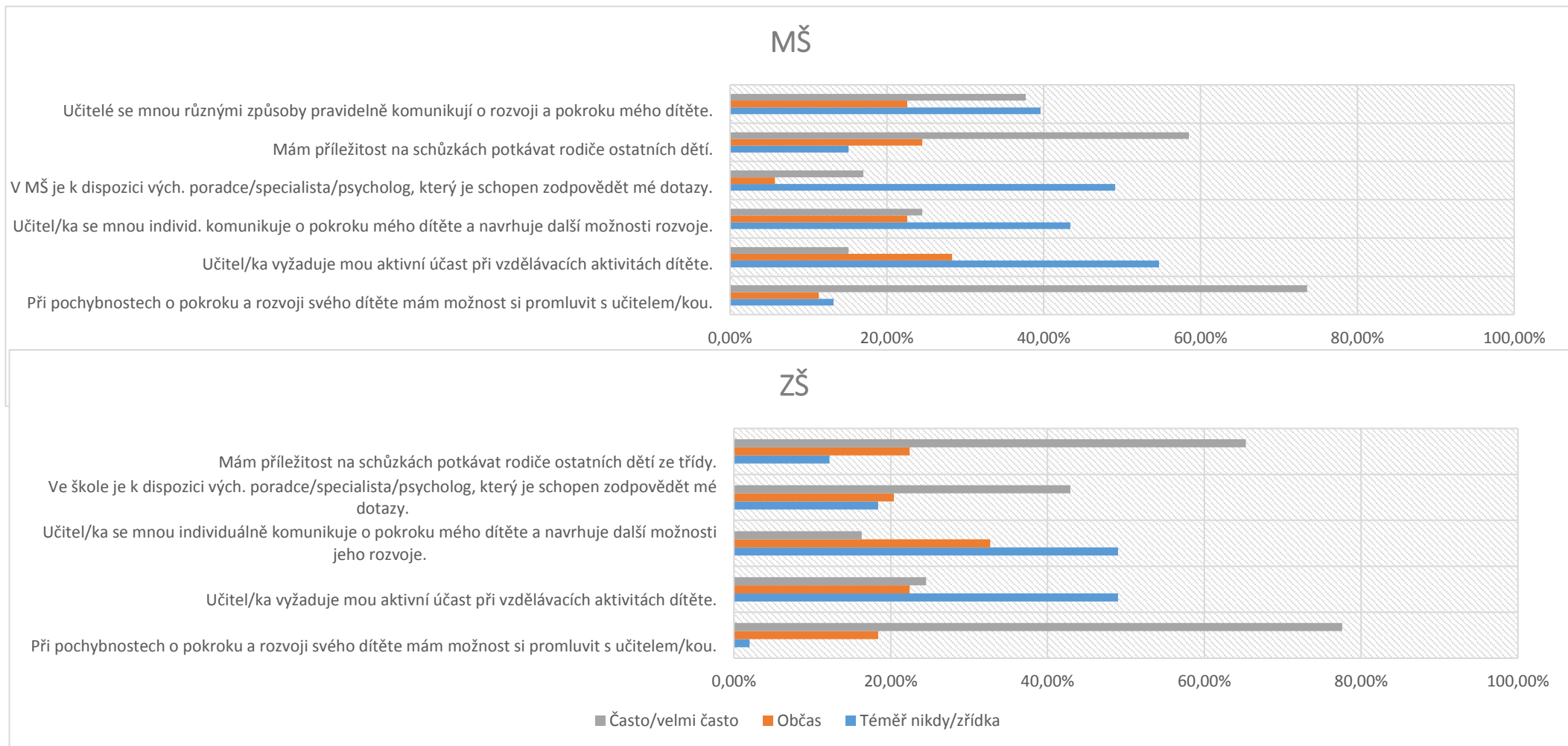
- Z pohledu učitelů probíhá mezi nimi a rodiči žáků častá interakce a komunikace (78 % učitelů MŠ často/velmi často individuálně komunikuje s rodiči o pokroku jejich dětí. V případě učitelů ZŠ se jedná o 63 %.)
- Pouze 15 % učitelů MŠ zřídka či téměř nikdy nekonzultuje zavádění změn do výuky s rodiči. V případě učitelů se jedná o 27 %.

Individuální přístup a práce se zájmy a talenty dětí (pohled učitelů)

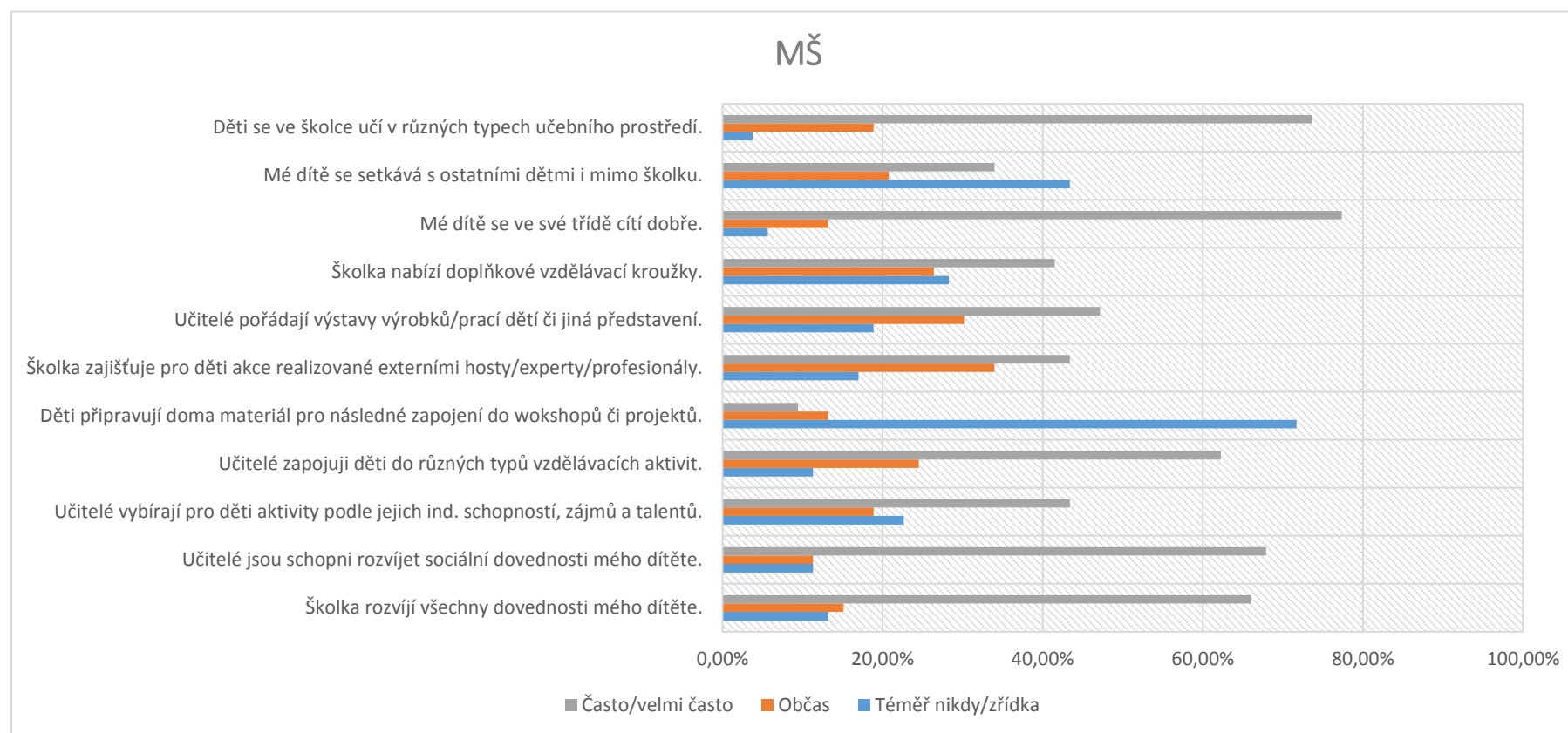
- Rovněž pohled učitelů na jejich schopnosti přizpůsobovat výuku individuálním potřebám dětí je pozitivní (65 % učitelů MŠ velmi často či často pomáhá žákům nacházet jejich individuální zájmy a talenty. V případě učitelů ZŠ se jedná o 55 %. Pouze 5 % učitelů MŠ i ZŠ se o to nesnaží.)
- Pouze 5 % učitelů MŠ nedokáže identifikovat různá nadání či talent dětí. 65 % z nich vnímá svou schopnost identifikovat nadání dětí za velmi rozvinutou.
- Naprostá většina učitelů MŠ podporuje velmi často/často motivaci dětí k výuce formou poskytování rozmanitých podnětů, pozitivní zpětné vazby či zapojování dětí do hodnocení výuky.
- 87 % učitelé ZŠ umožňuje žákům vyjadřovat jejich vlastní názory a více než dvě pětiny z nich podporují jejich motivaci velmi často/často tím, že jim umožňují představit ostatním žákům jejich úspěchy a dovednosti. 32 % učitelů ZŠ nikdy žákům neumožňuje, aby se podíleli na skladbě hodiny.

Spolupráce se školou (pohled rodičů)

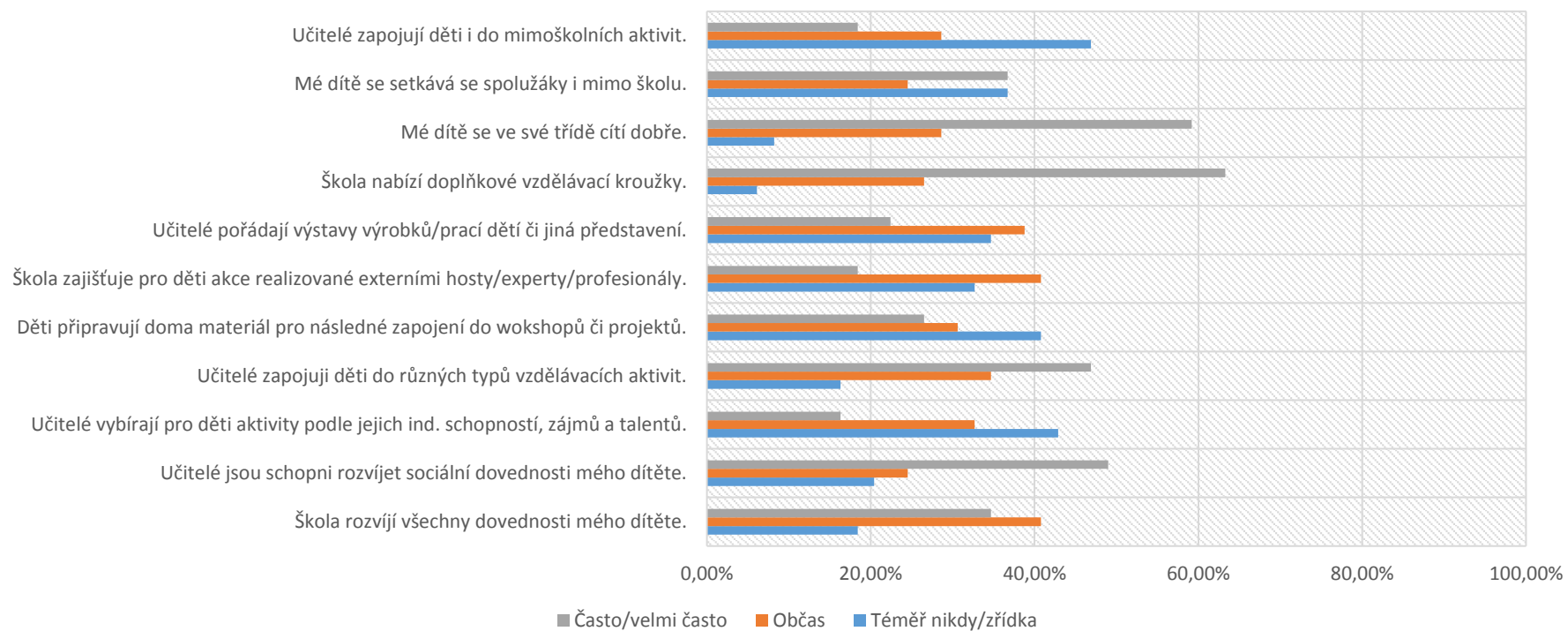

- 74 % rodičů dětí v MŠ (78 % rodičů žáků ZŠ) má často/velmi často možnost při pochybnostech o pokroku a rozvoji svých dětí promluvit si s jejich učitelem/kou.
- 43 % učitelů MŠ (49 % učitelů ZŠ) však z pohledu rodičů zřídka/téměř nikdy neposkytují individuální doporučení pro další rozvoj jejich dětí.
- 55 % učitelů MŠ (49 % učitelů ZŠ) z pohledu rodičů zřídka/téměř nikdy nevyžadují aktivní účast rodičů při vzdělávacích aktivitách dětí.
- Rozdíl nalezneme mezi MŠ a ZŠ z pohledu názoru rodičů na to, zda je v MŠ/ZŠ k dispozici výchovný poradce/specialista/psycholog, který by jim byl schopen zodpovědět jejich dotazy. Pouze 17 % rodičů dětí v MŠ má tohoto poradce velmi často/často k dispozici. Na ZŠ jsou tyto osoby k dispozici velmi často/často v 43 % případů. Za zmínku stojí také skutečnost, že 28 % rodičů dětí MŠ (18 % rodičů dětí ZŠ) vůbec neví, zda jsou výchovní poradci v MŠ/ZŠ k dispozici.
- **Pohled rodičů na spolupráci a komunikaci se školou a učiteli se od pohledu samotných učitelů výrazně odlišuje.**
Zatímco z pohledu učitelů probíhá mezi nimi a rodiči velmi častá/častá individuální komunikace o pokroku a možnostech dalšího rozvoje dětí v 78 % případů (MŠ) / 63 % případů (ZŠ) – z pohledu rodičů je komunikace s učiteli v tomto ohledu velmi častá/častá pouze v 25 % případů (MŠ) / 16 % (ZŠ).

Způsob práce s dětmi ve škole (pohled rodičů)

ZŠ

Zajímavé srovnání přináší pohled rodičů na způsob práce s dětmi ve školce/škole a pohled samotných učitelů.

POHLED RODIČŮ

- 43 % rodičů dětí MŠ shrnuje, že učitelé velmi často/často vybírají pro děti aktivity podle jejich individuálních schopností, zájmů a talentů. Mnohem kritičtěji vidí situaci rodiče dětí na ZŠ, kteří s tímto souhlasí pouze v 16 % případů.
- Významný rozdíl mezi rodiči dětí v MŠ a ZŠ se vyskytuje v jejich pohledu na to, zda škola/škola rozvíjí všechny dovednosti jejich dětí. Dle názoru 66 % rodičů dětí v MŠ, školka rozvíjí velmi často/často všechny dovednosti jejich dětí. S tímto však souhlasí pouze 35 % rodičů dětí v ZŠ.

POHLED UČITELŮ

- **MŠ**
Naopak samotní učitelé v MŠ dle jejich názoru zadávají dětem úkoly dle jejich individuálních zájmů a talentů velmi často/často v 70 % případů. 65 % učitelů MŠ pomáhá dětem velmi často/často najít jejich individuální zájmy a silné stránky.
- **ZŠ**
Celých 69 % učitelů ZŠ uvádí, že při přípravě velmi často/často zohledňují zájmy, potřeby a nadání jednotlivých žáků. 55 % z nich velmi často/často pomáhá žákům najít jejich individuální zájmy/silné stránky.

Z výše uvedeného vyplývá, že rodiče vidí situaci v oblasti přizpůsobování výuky individuálním zájmům, schopnostem a talentům dětí výrazně kritičtěji než samotní učitelé.

Pohled rodičů na schopnosti a problémy jejich dětí / Potřeby rodičů

POHLED RODIČŮ NA NADÁNÍ/TALENT JEJICH DĚTÍ

MŠ

- Rodiče dětí v MŠ považují v polovině případů za obtížné odhadnout, zda má jejich dítě zvláštní nadání či talent.

ZŠ

- V případě rodičů ZŠ si tímto není jisto pouze 27 % rodičů. 55 % z nich vidí schopnosti svých dětí pozitivně a považují své děti za nadané/talentované (př. v těchto oblastech: sport, hudba, tanec, výtvarná oblast, manuální zručnost, matematika a logika, cizí jazyky, technická oblast, kognitivní oblast ad.). Pětina dětí z 55 % byly diagnostikovány jako mimořádně nadané v pedagogicko-psychologické poradně.

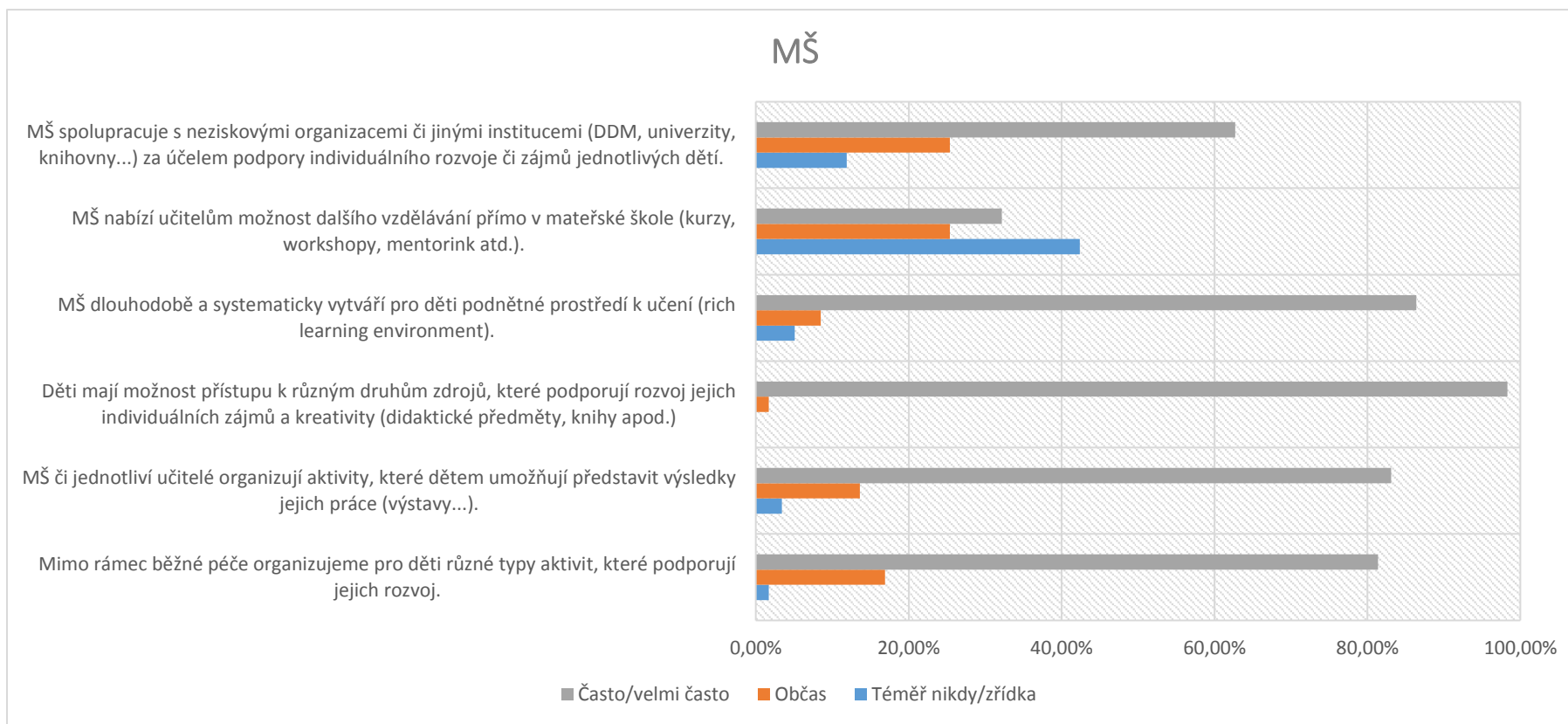
POHLED RODIČŮ NA PROBLÉMY JEJICH DĚTÍ

- 38 % rodičů uvedlo, že jejich dítě se potýká či potýkalo s problémy ve školce. K nejčastěji uváděným problémům patří problémy ve vztazích s ostatními dětmi a s pozorností. Obdobné problémy uvádělo rovněž 41 % rodičů dětí v ZŠ.

CO BY RODIČE POTŘEBOVALI, ABY BYLI SCHOPNI LÉPE ROZVÍJET SCHOPNOSTI SVÝCH DĚTÍ?

- Nejčastěji by rodiče dětí v MŠ uvítali více zpětné vazby od učitelů a doporučení pro mimoškolní práci s dětmi. Ocenili by také více individuální přístup a častější komunikaci s učiteli. Rodiče žáků ZŠ navíc často uváděli, že postrádají u svých dětí pedagogy se znalostmi rozvoje nadání dětí a větší individuální přístup. Mnozí však uznávají, že v běžném provozu škol s vysokým počtem dětí ve třídě toto není jednoduše realizovatelné.

Pohled ředitelů na výuku a podmínky na jejich škole

ZŠ

Škola spolupracuje s neziskovými organizacemi či jinými institucemi (DDM, univerzity, knihovny...) za účelem podpory individuálního rozvoje či zájmů jednotlivých dětí.

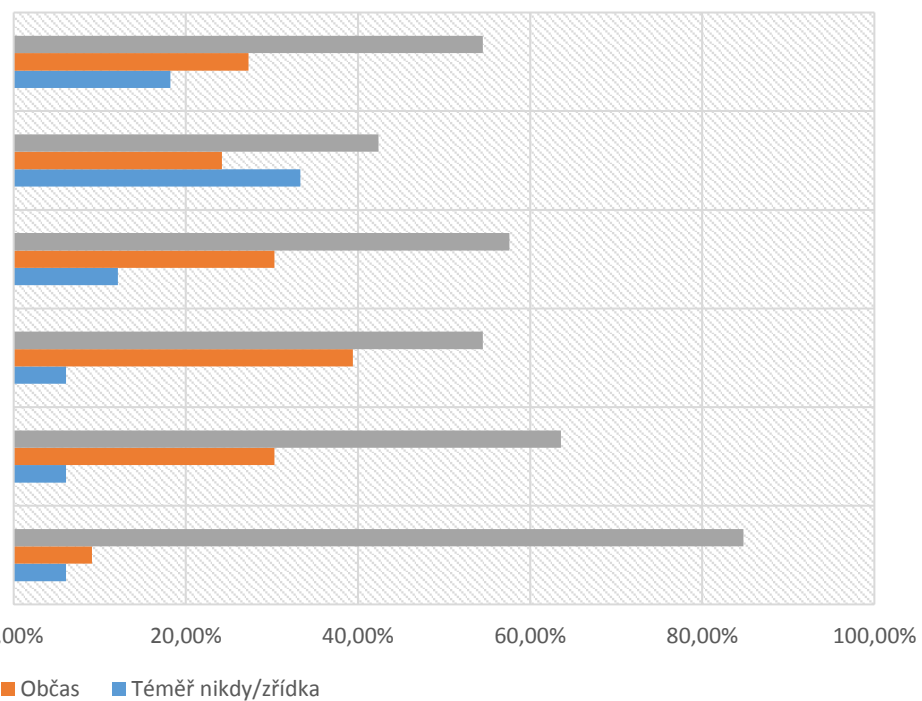
Škola nabízí učitelům možnost dalšího vzdělávání přímo na škole (kurzy, workshopy, mentorink atd.).

Škola dlouhodobě a systematicky vytváří pro děti podnětné prostředí k učení (rich learning environment).

Žáci mají možnost přístupu k různým druhům zdrojů, které podporují rozvoj jejich individuálních zájmů a kreativity (didaktické předměty, knihy apod.)

Škola či jednotliví učitelé organizují aktivity, které dětem umožňují představit výsledky jejich práce (výstavy...).

Mimo rámec běžné péče organizujeme pro žáky různé typy aktivit, které podporují jejich rozvoj.

POHLED ŘEDITELŮ NA KVALITU A RŮZNORODOST NABÍDKY MŠ/ZŠ

- Pohled ředitelů MŠ na kvalitu a různorodost nabídky a aktivit pro děti se vyznačuje více než 80% spokojeností s podnětností prostředí ve škole, materiálním zázemím, zařazováním doplňkových aktivit zaměřených na rozvoj individuálních dovedností dětí.
- Ředitelé ZŠ byli oproti MŠ rezervovanější a velmi častý/častý výskyt výše uvedených faktorů se pohyboval v rozmezí 50-60 %.

POHLED ŘEDITELŮ NA NABÍDKU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE UČITELŮ V MŠ/ZŠ

- 32 % ředitelů MŠ nabízí svým učitelům velmi často/často možnost dalšího vzdělávání přímo v mateřské škole (kurzy, workshopy, mentorink atd.). 42 % z nich však zároveň uvádí, že tuto možnost nabízí zřídka či téměř nikdy.
- Obdobné výsledky jsme zaznamenali u ředitelů ZŠ, kteří velmi často/často nabízejí vzdělávání učitelům přímo na škole v 42 % případů, naopak 33 % z nich další vzdělávání přímo na škole nenabízí téměř nikdy či pouze zřídka.

POHLED ŘEDITELŮ NA VYUŽÍVÁNÍ RŮZNÝCH VÝUKOVÝCH METOD NA MŠ/ZŠ

- Z pohledu ředitelů MŠ využívají učitelé velmi často/často aktivity zaměřené na podporu interakce mezi dětmi (100 %), rozvoj kompetencí dětí (86 %), prvky dramatické výchovy (78 %), individuální či skupinové aktivity pro děti s určitým zájmem či schopnostmi (71 %) a projektové vyučování (54 %).
- Dle očekávání jsou výše uvedené aktivity na ZŠ zařazovány méně často s výjimkou projektové výuky (v 49 % případů je zařazována velmi často/často).

FORMY PREFEROVANÉ KOMUNIKACE S RODIČI O VÝSLEDCÍCH A POKROKU ŽÁKŮ Z POHLEDU ŘEDITELŮ

- Ředitelé MŠ jako velmi často/často užívanou formu komunikace výsledků žáků s rodiči uváděli portfolia výsledků dětí (90 %) a individuální konzultace s rodiči jednotlivých žáků, včetně doporučení pro další rozvoj (81 %).
- Z pohledu ředitelů ZŠ je nejčastěji užívaná forma komunikace výsledků rodičům standardní známkování (100 %). Individuální konzultace s rodiči jsou velmi často/často zařazovány v 46 % případů, hromadná setkání či alternativní hodnocení pak pouze v cca jedné čtvrtině případů.

Co by MŠ/ZŠ potřebovaly, aby byli učitelé schopni lépe rozvíjet dovednosti a nadání dětí? (pohled ředitelů)

- K nejčastěji uváděným potřebám z pohledu ředitelů MŠ i ZŠ patřily: snížení počtu dětí ve třídě, lepší a systematictější spolupráce s pedagogicko-psychologickými poradnami/psychology, konzultace s odborníky, personální a finanční posílení, více možností vzdělávat učitele v této oblasti a možnost sdílet zkušenosti s ostatními školami.

Realizátor průzkumu a informace o projektu:

EDUcentrum je nezisková organizace, která podporuje netradiční formy vzdělávání a ověřuje nové metody a přístupy k rozvoji schopností, dovedností a talentu dětí, mládeže, ale i dospělých. Od roku 2011 se zabýváme přenosem inovací ze zahraničí a v současné době spolupracujeme s několika desítkami zahraničních organizací (školy, výzkumné instituce, neziskovky, evropské sítě, zájmová sdružení ad.)

Podporu cílíme především na učitele a žáky ZŠ a MŠ a pracovníky s mládeží a mladé lidi. V rámci programu ERASMUS+ realizujeme projekty strategického partnerství nejen v oblasti podpory rozvoje nadání a talentu dětí. Pro učitele a pracovníky s mládeží pořádáme vzdělávací workshopy jak v ČR, tak i v zahraničí.

Naší vizí je vytvářet příležitosti pro další vzdělávání napříč všemi věkovými i sociálními spektry a pomáhat lidem být aktivními tvůrci svého profesního i osobního života.

Více informací o projektu „Strategie pro rozvoj nadání a talentu dětí“, v rámci kterého jsme průzkum prováděli, najdete na: <http://www.educentrum.eu/strateach> a <http://strateach.eu/>

Kontakt:

<http://www.educentrum.eu>

<https://www.facebook.com/educentrum2011/>

+420 210 215 364

Ing. PhDr. Zdeňka Havrliková (zdenka.havrlikova@educentrum.eu)

Adresa:

K Lomu 1056, 252 29 Dobřichovice